

"מפרי הארץ"

"פרשת תזריע"

"אֲדָם כִּי יִהְיֶה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ עֲשָׂתָה אֹרֶת אֶל אֶרֶץ הַכֹּהֵן אֶל אֶרֶץ הַכֹּהֲנִים"

ריקאנטי: אדם כי יהיה בעור בשרו וגו' הצרעת הוא מחלקי הטומאה, ואצבע אלהים היא, על כן אסור להשתדל ברפואתו, ר"ל לקוץ סימני הטומאה שנאמר השמר בנגע הצרעת, רק רפואתו היא ע"י הכהן המכפר, כי בחסד יכופר עון [משלי טז, ו], כמו הטומאה שלא תסור אלא במים, וכמו שהטומאה צריכה הכשר בתחלתה, כן המצורע לא תחול עליו הטומאה רק על פי כהן. וטעם להסגר השבעה, ידעת מסוד השביעיות.

וטעם ואת הנתק לא יגלח [שם לג], הפך השחתת הפאות, כי השערות אשר באדם הם רמז לכחות האלהיות הנאצלים מן האדם העליון. וכתב הרמב"ן ז"ל [פסוק מז] כי ענין הנגעים רובם להראות לאדם כי יי' סר מעליו, כי נגעי בתים והבגדים אינם בטבע כלל, רק בהיות ישראל שלמים ליי' יהיה רוח יי' עליהם להעמיד גופם ובגדיהם וממונם במראה טוב, וכאשר יקרה באחד מהם דבר חטא ותראה בבשרו או בבגדו או בביתו, יהיה זה להורות על חטאו וכי יי' סר מעליו, ולכך אמר הכתוב [להלן יד, לד] ונתתי נגע צרעת, כי היא מכת השם בבית ההוא, ומצוה זו אינה נוהגת אלא בארץ ישראל כמו שאמר הכתוב [שם לד] כי תבואו אל ארץ כנען, ואין הדבר מפני היותו חובת קרקע, אלא מפני שלא יקרה הענין הזה אלא בארץ הנבחרת אשר השם הנכבד שוכן בתוכה, ומפני זה אינן נוהגין אלא בבגדים לבנים ולא בצבועים, כי אולי הצבע הוציא הכיעור ההוא ולא אצבע אלהים היא, עכ"ל ז"ל. וטעם פרטי המצוה זו לא יובנו רק ליודע כחות הטומאה הנשפעים מהנחש הקדמוני, והבן זה היטב.

כלי יקר: לכך נאמר אדם כי יהיה בעור בשרו שאת. אין שאת אלא גבוהה, ומין צרעת זה בא על גסות הרוח המתנשא לכל לראש, או ספחת אין ספחת אלא טפילה וכו' והוא בא על החומד קנין הממון שהוא טפל אל האדם מבחוץ ואינו מתעצם באדם כלל כשאר המעלות, וכן כתב הרמב"ם בשמונה פרקיו כי כל הקנינים כחכמה וגבורה ומעלת המדות כולם מתעצמים עם האדם ודבוקים בו חוץ מן העושר כי הוא נטפל אל האדם מבחוץ ואינו דבק עמו כלל, או בהרת היינו לבנות, מין זה בא על המספר לשון הרע ומלבין פני חבירו ועושה בו חברבורות לבנות כי אזיל סומקא ואתי חיורא (בבא מציעא נח ב) כמו שנאמר (ישעיה כט כב) לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחווור, ובדרך זה הכרת פניו ענתה בו כי תוכו רצוף אהבת הממון, או הגסות, או לספר בגנות חבירו, ונגע זה מוציא רעתו לחוץ לגלות רעתו בקהל ועל שם זה נקרא מצורע מוציא רע, כדרך שנאמר (שמות לב כה) וירא משה את העם כי פרוע הוא ואמרו חז"ל (ילקוט רמז תקסג) שלקו בצרעת כמה דאת אמר (ויקרא יג מה) וראשו יהיה פרוע והוא לשון גילוי שתגלה ותראה רעתו לעין כל והיינו ענין הצרעת:

והובא אל הכהן. אין טהרתו כי אם על ידי כהן יען כי כל מי אשר הוא מזרע אהרן נמצאו בו שלוש מדות טובות הפכיים לאלו כי חטא הלשון גורם כל ריב וכל נגע ובין אחים יפריד על כן יבוא אהרן שאחז במדת השלום וירפא לזה כי הוא היה אוהב שלום ורודף שלום, וכן חטא גסות הרוח ראוי שיתוקן על ידו כי הוא היה עניו ביותר כמו שאמרו חז"ל (חולין פט א) גדול מה שנאמר במשה ואהרן ממה שנאמר באברהם דאילו באברהם כתיב (בראשית יח כז) ואנכי עפר ואפר ובמשה ואהרן כתיב (שמות טז ח) ונחנו מה, וכן חטא חמדת הממון לא היה גם כן באהרן יען כי הכהנים לא היה להם חלק ונחלה בארץ ולא היה להם יותר ממה שזכו משולחן גבוה על כן היו שלמים במדת ההסתפקות ולא היו בכלל צרי העין אשר כל מגמת פניהם לאסוף ולכנוס, על כן מן הראוי שכל שלושה מיני צרעת אלו לא יטהרו כי אם על ידי כהן.

העמק דבר: אין הלשון מדויק והכי מביע אדם כי יהיה בעור בשרו נגע צרעת שאת או ספחת או בהרת והובא וגו', שהרי שאת או ספחת או בהרת היינו נגע צרעת ... והנה כבר פי' בזוה"ק כאן דאדם משמעו חשוב, וכמש"כ ר"פ ויקרא בשם המ"ר, והוסיף בזוה"ק לפרש דבשביל שהוא תלמיד חכם חש הקדוש ברוך הוא לעשות לו כפרה, ובזה נבוא לביאור הכתוב, דבברכות דף ה' א' דרמי נגעים אנגעים אי הוויין כפרה או לא ומסיק הא לן והא להו, ופרש"י דבארץ ישראל שטעון שלוח מחנות אינו יסורין של אהבה, ובבבל שאין טעון שלוח הוי מזבח כפרה, ויסורין של אהבה, וע' בתוס', ולי קשה טובא דא"כ דהברייתא דתניא כל מי שיש בו אחד מד' מראות נגעים הללו אינן אלא מזבח כפרה, מיירי בבבל במקום שאין נוהג דיני טומאה, וקשה א"כ למאי דייק התנא ד' מראות נגעים, ותו הרי סתם ברייתא מיתני בארץ ישראל, אלא נראה להיפך דמצות שהמצורע נוהג בה הוא עיקר המכפר, כמש"כ בה"ג לענין אבל ומוחרם, וכ"כ הרא"ה בס' החינוך לענין צרעת, ולפי"ז הוא להיפך דבא"י ובד' מראות הללו שנוהג בה דיני מצורע המה מזבח כפרה, משא"כ אם לא הגיעו לידי כך או בבבל אינן יסורין של אהבה.

מענה הכי ביאור המקרא, אדם שהוא ת"ח, כי יהיה בו שאת או ספחת או בהרת אזי והיה לעור בשרו לנגע צרעת, היינו לסימני טומאה שיהיו נקראים נגע, משא"כ הדיוט שיש בו שאת או ספחת וגו' לא יגיעו לסימני טומאה כלל, זהו על דעת מדרש זוה"ק הנ"ל. וי"ל עוד בא"א קצת, דגוף הצרעת ומכאובה בא על חטא לשה"ר וכדומה, אבל עונש השלוח חוץ למחנה ובזיון של פריעה ופרימה בא על חטא חילול השם מדה כנגד מדה, מש"ה אדם שהוא ת"ח שחטא בלשה"ר וכדומה שמביא לידי צרעת, הרי מלבד החטא הוא מחלל שם שמים, מש"ה והיה בעור בשרו לנגע צרעת המטמא, וע' מש"כ בספר במדבר כ"א כ' בהר"ד דעונש של ת"ח מרובה מעונש ע"ה.

"לכבוד שבת קודש"

"מפרי הארץ"

הלכות פסח

ה' האם מותר לאכול לפני בדיקת חמץ?

תשובה: אסור לאכול. (עיין בסימן תל"א)

ו' ומה הדין טעימה?

תשובה: מותר והגדר פת עד כביצה ופירות אפילו הרבה. (עיין בסימן תל"א)

ז' כמה זמן אסור קודם זמן הבדיקה?

תשובה: חצי שעה. (עיין בסימן תל"א)

ח' ומ"ה משהגיע זמן הבדיקה ומ"ה ללמוד?

תשובה: גם פירות אין לשהות הרבה בזמן הבדיקה וללמוד אסור חצי שעה קודם מחלוקת ואם מינה שומר מותר לכו"ע. (עיין בסימן תל"א)

א' האם אכילת פחות מכזית אסורה מדאורייתא?

תשובה: אסורה כחצי שיעור אסור מהתורה. (עיין יומא ע"ה)

ב' האם שהיית חמץ פחות מכזית אסורה מן התורה?

תשובה: נחלקו בזה הראשונים והאחרונים. (עיין מהר"ם חלווה פסחים מ"ה שאגת אריה סימן פ"א ומג"א ודגול מרבבה סימן תמ"ב חכם צבי סימן פ"ו)

ג' האם מדרבנן צריך לבער פחות מכזית?

תשובה: מחלוקת הפוסקים. (עיין בסימן משנ"ב סימן תמ"ב ס"ק ל"ג)

ד' ומה הדין אם הפחות מכזית מטונף קצת?

תשובה: לכו"ע לא צריך לבער. (עיין בסימן תמ"ב ס"ק ל"ג)

"נגע היפוך ענג שבת"

שפת אמת: בפסוק אדם כי יהי בעור בשרו כו'. ע"פ המד' אחר וקדם צרתני. כי נשמה חלק אלקי ממעל והיא בחי' קדם שקדמה לעולם. ולכן כ' ויטע כו' גן בעדן מקדם וישם שם כו' האדם כו'. ובאמת באדם הראשון כן היה שנברא באחרונה אחר לכל המעשים ומיד הניחאו בג"ע מקדם. ואחר החטא כ' ויעש כו' כתנות עור. ואיתא בתורתו של ר"מ כ' אור. דמקודם הי' כתנות אור ממש. ואח"כ נעשה לו מלבוש חיצון אשר א"י האור להתגלות רק באמצעות כתנות העור הגשמי.

וצריכין עתה לתקן זה העור לזכות לאור הנפש שמבפנים. ואע"ה זכה לברית מילה אז נפתח פתח בזה העור כמ"ש ואחר עורי נקפו זאת. וכל הצרעת וסגירו היא בזה העור. ולכן איתא כי נגע היפוך ענג שבת דהיא בחי' "עדן" נהר "גן שבשבת נפתח הפתח והיא נחלה בלי מצרים. שמכל אלה יש רמז בנפש האדם ולכן הושם בגן. וישם שם שסידר כל האדם כפי מעשה הגן.

והם הג' היום וג' סעודות שבשבת קודש שהם מול הג' מדרגות הנ"ל. וכת' וקראת לשבת ענג שצריך איש ישראל לקרוא ולעורר ג' בחי' הנ"ל בכח השבת. ומול אלו הג' פתיחות שערים. יש ג' סגירות שאת ספחת בהרת. וכן בפתח הברית מילה יש ג' מילה פריעה ואטופי דדמא.

"מפרי הארץ"

סלבון קכ"הלקכ"ווקכ"ז

בעניין: דיני קדושה \ דין ש"צ שטעה \ דין מודים דרבנן.

תשובה: באחת מג' ראשונות לראש התפילה ובאחרונות מרצה אבל אם הקשיב ולא שח לא צריך לחזור לתחילה ובשאר הברכות לתחילת הברכה.

ז: ש"ץ ששכח בתפילתו בלחש משיב הרוח או יעלה ויבא האם יחזור כשנזכר באמצע התפילה וכשנזכר לאחר התפילה, פרט בשחרית מנחה ערבית וערבית של שבת?

תשובה: י"א שטעה בג' ראשונות חוזר ואפשר לסמוך על המקילים שלא חוזר אבל במעריב של חול תמיד חוזר ובשאר תפילות לא חוזר.

ח: מודים דרבנן – איזה שחיה שוחה, מתי זוקף, מה השיטות ומה המנהג?

תשובה: לב"ח מנענע ראשו מעט והעולם נהגו כמו בשאר שחיות י"א שצריך לשחות גם בסוף וטוב לחוש לדבריו וברמ"א י"א שאומר הכל בשחייה אחת וכן המנהג ולרש"ל זוקף מעט וכשאומר השם שוב כורע ולגר"א רק בתחילה.

ט: כשאין כהנים – האם אומרים או"א ברכנו, שכח לאמרה האם חוזר כשנזכר באמצע שים שלום או אחר שאמר ברוך אתה ה', מה עונים הציבור, האם אומר ושמך את שמי?

תשובה: אומרים אלוקינו ואלוקי אבותינו שכח לאומרם לא חוזר וכשנזכר באמצע צ"ע אבל לאחר שאמר ברוך אתה השם לא חוזר והציבור עונים כי"ר, ושמך את שמי בשו"ע כתוב לומר והמנהג כיום שלא לומר.

י: מה הכלל מתי אומרים שים שלום או שלום רב, ומ"ה כשהחליף ונזכר באמצע או אחר החתימה?

תשובה: כשאומרים אלוקינו וכו' אומרים שים שלום וי"א גם במנחה של שבת שקורים בתורה החליף בשחרית ואמר שלום רב קודם שאמר ברוך אתה ה' חוזר ואם בערב אמר שים שלום נראה שאין צריך לחזור.

א: האם מן הדין יש ליחיד לומר 'נקדש' עם הש"ץ, קודם הש"ץ, מ"ה כשיש עשרה בלעדיו, מ"ה כשכל הציבור אומרים יחד, ומה המנהג בזמנינו?

תשובה: לשו"ע ועוד לא אומרים אלא הש"ץ מוציאם וה"ה שיש עשרה בלעדיו ואם כל הקהל ירצו לומר עם הש"ץ מילה במילה מדינא אין איסור אך לכתחילה אין לעשות כן ויש מקילים וכן המנהג בימינו.

ב: האם מותר להרהר בד"ת בזמן שהש"ץ אומר קדיש או קדושה, כשמאריך בניגון, כשאומר 'לעומתם' 'ובדברי קדשך', בזמן התוספת שמוסיפים בשבת?

תשובה: בזמן שהש"ץ אומר קדיש או קדושה אסור, כשמאריך בניגון מותר, כשאומר 'לעומתם' 'ובדברי קדשך' מחלוקת, בזמן התוספת שמוסיפים בשבת מותר.

ג: האם אפשר לענות קדוש וברוך לפני שסיים הש"ץ זה אל זה ואמר, ומ"ה דיעבד, והאם הש"ץ יכול לאחר או שצריך לומר איתם יחד?

תשובה: א"א ובדיעבד י"א שלא יצא ואם הש"ץ יכול לאחר נסתפק בזה הביאור הלכה.

ד: האם מורידים – ש"ץ שדילג ברכה במזיד, בשוגג, ברכת מחיה המתים, ברכת המלשינים, תחילתה ולא סיומה, סיומה ולא תחילתה, ברכת המלשינים וברכה שאחריה, דילג ולמלשינים ומיד חזר בו?

תשובה: ש"ץ שדילג ברכה במזיד מורידים, בשוגג לא מורידים, ברכת מחיה המתים מחלוקת, ברכת המלשינים מורידים, ושאר השאלות לא מורידים.

ה: נשתתק הש"ץ באמצעות, את מי מורידים תחתיו, זה שיווד תחתיו מהיכן יתחיל, ומ"ה ביו"כ באמצע ברכה אמצעית, ובדיעבד?

תשובה: מורידים מי שכיון לכל התפילה עם הש"ץ ולא דיבר ויתחיל מתחילת הברכה שנשתתק בה וביום כיפור מתחילת הברכה בלי הפיוטים ובדיעבד יצא.

ו: נשתתק הש"ץ באמצע אחת מג' ראשונות או אחרונות, או בין ברכה לברכה, להיכן חוזר היורד תחתיו כשהקשיב לש"ץ או כששח?

בנשיאות מרן הגרש"א שטרן שליט"א
רח' הרב קוק 1 בני ברק 0533107467
kolmoshasofer@gmail.com

mprihaaretz@gmail.com

"מפרי הארץ"

"מבלית הוועד"

מהרב מאיר דוד לוי שליט"א

א. הלכות פסח- פטריות בשימורים שבכשרות בד"צ העדה החרדית בחותמת כשר לפסח-נשאלתי בדבר מה שהיתה שמועה לאחר פסח תשע"ג, כי קופסאות של פטריות בשימורים בכשרות בד"צ לפסח, גדלו בחממות על מצע של חמץ, האם הם היו מותרים באכילה בפסח, ומה דינם לאחר הפסח. הנה ישנם כמה סברות להתיר א. שהחמץ קודם פסח, בטל בששים ב. נידון אם גידולי חמץ, דינם חמץ (כדוגמת גידולי תרומה). ג. שהמשגיחי כשרות נימקו, שהחממות היו ממצע של קטניות ולא של חמץ. לענין הלכה: כבר הורה זקן, מן הגר"ש הלוי וואזנר זצ"ל (שו"ת שבט הלוי ח"ד) להתיר, ע"פ תשובה ארוכה בענין עיי"ש.

ב. האם תבלינים צריכים כשרות לפסח- תבלין טבעי, שידוע שאין בו תערובת, מעיקר הדין אינו צריך כשרות לפסח, בתנאי שהחבילה סגורה, ולא השתמשו בתבלין בחמץ. אבל כיום ישנם הרבה תבלינים תעשייתיים, ויש בהם תערובת של כל מיני חומרים, ולכן במקום שאין ידיעה ברורה מה אופי המוצר, צריך כשרות. וכגון מה שרואים במוחש, שתבלין פלפל שחור של פסח יותר חריף, משל שאר ימות השנה, מה שמשקף כשתי עדים את המציאות, שתבלינים של כל ימות השנה, יש בהם תערובת של כל מיני חומרים.

ג. תמרים ואגוזים שבבית, האם אפשר להשתמש בהם בפסח? התמרים עוברים ציפוי של חומר גלוקוז, שעלול להיות מופק מקטניות, ולכן לבני אשכנז צריך כשרות, ולרוב בני ספרד ל"צ כשרות, אבל למי שמחמיר בקטניות, אסור לאכול ללא הכשר מיוחד לפסח. האגוזים, כשאינם קלופים, אינם צריכים כשרות, לעומת זאת אגוזי מלך קלופים, יש בהם חומר מונע השחרה, שעלול להיות מופק מקטניות.

ד. האם סודה צריכה כשרות- בימות הפסח- יש בה חשש חמץ, מכיון שנעשית על פס יצור שנעשה עליו משקה הבירה (ואמנם לח בלח בטל בששים קודם הפסח, ואין חוזר וניעור בפסח, אבל מ"מ מחמירים בזה). ולכן מחמירים שיהיה על הסודה כשרות לפסח. ומטעם זה גם בשאר ימות השנה מקפידים על כשרות הסודה (כיון שנעשית על פס יצור שנעשה עליו משקה הבירה, וממילא צריך להקפיד על כשרות הבירה שנעשתה על פס יצור זה מקודם) אפילו שהרכיבים של הסודה מים ופחמן דו חמצני.

ה. הלכות שבת- דין בורר מקצת הפסולת (סימן שיט) – שאלה: נשאלתי בדין בורר מקצת הפסולת (דוגמא אקטואלית בגרף של רעי) האם נאסר מדין בורר? תשובה: הנה באג"ט (מלאכת בורר) תלה את דין בורר מקצת הפסולת, בחקירה בגדר מלאכת בורר האם היינו פעולת הפרדת פסולת מאוכל, או תיקון האוכל. שאם גדר המלאכה הוא הפרדת פסולת מאוכל, הרי גם שברר מקצת הפסולת, הוא הפריד פסולת מאוכל, וממילא הוא בורר. (סברא אחת להתיר: אולם אם גדר המלאכה, הוא תיקון האוכל, הרי לא תיקן את האוכל, וממילא לא הוא בורר¹ (מלבד אם נאמר שגם תיקון קצת, הוא בגדר תיקון האוכל, ובכלל מלאכת בורר).

(ב). גדר מלאכת בורר למלאכה הצריכה לגופה-הקשה הביאה"ל (סי' שיט ס"ג בד"ה לאכול מיד) בשם הישועות יעקב מדוע מלאכת בורר אינה נחשבת למלאכה שאינה צריכה לגופה, בדומה לחופר גומא ואינו צריך אלא לעפרה, והרי כשאדם בורר פסולת מאוכל, הוא פועל בפסולת, ואינו צריך את הפסולת, אלא רק את האוכל, [וקושיא זו קשה רק אם גדר מלאכת בורר הוא הפרדת פסולת מאוכל]. ותירץ הביאה"ל ע"פ ישועות יעקב, שגדר מלאכת בורר הוא תיקון האוכל, ולכן הוא בגדר מלאכה הצריכה לגופה (נראה ביאור דבריו, שכשאדם מפריד את הפסולת מהאוכל, הוא פועל באוכל תיקון, ונמצא שהוא צריך לגופה של המלאכה, כלומר לתיקון האוכל). וע"ע בביאה"ל שם מה שפלפל ע"פ גדר זה לגבי ברירת שני מינים. (ג). לענין הלכה: מותר לבורר מקצת הפסולת (סברא שניה להתיר), מאחר שכל הפסולת נחשבת למין אחד, ואין ברירה במין אחד. ולכן מותר² להניח פסולת בכיור, אפילו שהמים נבררים מהמוצק, מאחר שכל הפסולת נחשבת למין אחד³. ועוד (סברא שלישית להתיר) כיון שעל דרך רוב, אין לאדם ענין בברירת חלק מסוים מהפסולת⁴ לכן אין שייך בכך בורר.

¹ והביא האג"ט לירושלמי שכתב אפילו אם יושב ובורר כל היום מקצת אבנים מגל של אבנים, פטור.

² אמנם זהו גרמא בברירה, ויש פולמוס בדין גרמא במלאכת שבת, אולם לענין הלכה: גרמא אסורה במלאכת שבת, בענין גרמא עיין ב"ק ס': (גרמא בשבת), סנהדרין עז (גרמא ברציחה), ב"ב כב. (גרמא בנזקין, מבואר שם להדיא שאפילו שגרמא בנזקין פטור מדיני אדם, אולם אסור, ובח"ח בשמה"ל בריש פרק ח בהלכות רכילות בבמ"ח שם, הוכיח מגמ"ל ע"ש איסור לגרום רע ונזק לחבירו ע"י דיבור).

³ אורחות שבת ח"ב עמ' קמג.

⁴ אלא משום סיבה צדדית, הוא בורר רק מקצת הפסולת, כגון בסבת טורח וקושי הוא משאיר את מקצת הפסולת, או ששכח לברור את מותר הפסולת.